Nr 200.

Ankom till riksdagens kansli den 3 juni 1937 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts framställning angående provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare i statens tjänst m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e och 4:e avd:rna.)

I propositionen, nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1937/1938 har Kungl. Maj:t under sjunde huvudtiteln, innefattande anslagen till finansdepartementet, föreslagit riksdagen (punkt 56) att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare i statens tjänst för budgetåret 1937/1938 beräkna ett förslagsanslag av 8,000,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en den 19 februari 1937 dagtecknad proposition, nr 196, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen

dels medgiva, att provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare i statens tjänst må i huvudsak efter av departementschefen föreslagna grunder under budgetåret 1937/1938 utgå enligt de närmare föreskrifter, som meddelas av Kungl. Maj:t;

dels till provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare i statens tjänst för budgetåret 1937/1938 anvisa såsom förslagsanslag

under	andra	huvudtiteln	kronor	320,000
»	tredje	»	»	48,000
»	fjärde	»	»	2,290,000
»	femte	»	»	1,640,000
»	sjätte	»	»	50,000
»	sjunde	»	»	1,110,000
»	nionde	»	»	210,000
»	tionde	»	»	390,000;

dels ock besluta, att utgifterna för den provisoriska avlöningsförstärkningen skola bestridas:

beträffande befattningshavare vid de affärsdrivande verken och statens pensionsanstalt från de medel, av vilka verkets utgifter i övrigt bestridas,

beträffande befattningshavare vid väg- och vattenbyggnadsstyrelsens väg-, bro- och vägtrafikinspektion och vid vägorganisationen i länen från statens automobilskattemedelsfond,

beträffande befattningshavare vid stuteriväsendet från stuteriväsendets fond,

beträffande befattningshavare vid försäkringsinspektionen från försäkringsinspektionens fond, samt

i fråga om andra befattningshavare från de anslag i riksstaten, som äro avsedda för provisorisk avlöningsförstärkning.

Vidare har Kungl. Maj:t i en den 5 mars 1937 dagtecknad proposition, nr 280, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för sistnämnda dag, föreslagit riksdagen

dels medgiva, att provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare vid folkskoleväsendet må efter vad chefen för ecklesiastikdepartementet i statsrådsprotokollet förordat under budgetåret 1937/1938 utgå enligt de närmare föreskrifter, som meddelas av Kungl. Maj:t;

dels ock å riksstaten för budgetåret 1937/1938 under åttonde huvudtiteln anvisa

a) till *provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare i statens tjänst* ett *förslagsanslag* av 549,000 kronor.

b) till *provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare vid folkskoleväsendet* ett *förslagsanslag* av 2,930,000 kronor.

I sammanhang med Kungl. Maj:ts förevarande förslag hava väckts följande motioner, nämligen

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren, nr 229, av herr *G. Myrdal* m. fl. och den andra inom andra kammaren, nr 451, av herr *J. A. Persson* i Tidaholm m. fl., i vilka motioner hemställts, att utskottet vid sin prövning av Kungl. Maj:ts proposition nr 196 måtte företaga en sådan omläggning av den föreslagna provisoriska avlöningsförstärkningen åt vissa befattningshavare i statens tjänst, att denna icke kommer att inrymma lönetillägg efter barnantal;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren, nr 235, av herr *N. Holmström* och den andra inom andra kammaren, nr 461, av herr *G. Arnemark* m. fl., i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte besluta, att den provisoriska avlöningsförstärkning, som riksdagen kan komma att besluta i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 196, även måtte utgå till pensionerad personal i arvodesbefattning inom försvarsväsendet med hel daglig tjänstgöringstid;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren, nr 236, av *G. Rahmn* m. fl. och den andra inom andra kammaren, nr 463, av herr *R. Lundqvist* m. fl., i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte besluta, att den i propositionen nr 196 föreslagna provisoriska avlöningsförstärkningen åt vissa befattningshavare i statens tjänst skall utgå med ett fast belopp av 180 kronor per år i 1—4 och 240 kronor per år i övriga lönegrader;

dels en inom första kammaren av herr *O. G. Karlsson* väckt motion, nr 237, i vilken hemställts, att riksdagen måtte utforma tillämpningsbestäm-

melserna om den provisoriska löneförstärkningen så att den kommer att omfatta även den personal vid statens sinnessjukhus, som avlönas enligt av medicinalstyrelsen fastställd löneplan för extra ordinarie personal vid statens sinnessjukhus (de s. k. ekonomisterna);

dels en inom andra kammaren av herr *E. Eriksson* i Stockholm m. fl. väckt motion, nr 462, i vilken hemställts, att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 196 må besluta,

att provisorisk avlöningsförstärkning åt befattningshavare i statens tjänst må under budgetåret 1937/1938 utgå enligt följande grunder:

a) till befattningshavare med reglerad avlöning enligt vid kommunikationsverken och allmänna civilförvaltningen gällande avlöningsreglementen, med 300 kronor per år till befattningshavare, som åtnjuter avlöning enligt löneklasserna 5—12, och med 240 kronor per år till annan befattningshavare,

b) till befattningshavare med reglerad avlöning enligt andra än under a) angivna avlöningsreglementen med belopp som i anslutning till avlöningsbeloppet i innehavande löneklass svarar mot vad under a) sägs,

c) till annan befattningshavare med belopp som i förhållande till utgående avlöning motsvarar vad som under a) sägs, enligt av Kungl. Maj:t fastställda grunder, samt

d) att till befattningshavare, som i samband med enskild järvägs eller bandels övertagande av staten övergått i statstjänst, provisorisk avlöningsförstärkning utgår i enlighet med vad under a) sägs, och skall i samband härmed minskning icke ske i eventuellt utgående personligt lönetillägg;

dels en inom andra kammaren av herr *R. Lundqvist* väckt motion, nr 464, i vilken hemställts, att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 196 måtte besluta, att landsfiskalerna, från och med budgetåret 1937/1938 och intill dess lönereglering för dem träder i kraft, må, utöver nu utgående löneförmåner, åtnjuta en provisorisk avlöningsförstärkning av 500 kronor per år;

dels en inom andra kammaren av herr *A. Spångberg* väckt motion, nr 465, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i det av regeringen framlagda förslaget (prop. 196) angående provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare i statens tjänst, att löneförstärkning utgår med 396 kronor i löneklasserna 1—10 och med dem i fråga om lönebelopp jämställda befattningshavare, samt att för högre avlönade befattningshavare löneförstärkningen successivt minskas till belopp, som föreslagits i propositionen, med hänsyn tagen till att barntilläggen inarbetats i de fasta lönetilläggen;

dels en inom andra kammaren av herr *K. E. Senander* m. fl. väckt motion, nr 466, i vilken hemställts, att riksdagen måtte besluta, att Kungl. Maj:ts förslag om särskilda barntillägg åt statstjänarna avslås samt att det fasta lönetillägget för löneklasserna 1—12 höjes från föreslagna 180 kronor per år till 300 kronor, för löneklasserna 13—16 från 120 kronor till 240 kronor per år samt för övriga löneklasser 120 kronor per år;

dels ock en inom andra kammaren av herr *R. Lundqvist* väckt motion,

nr 558, i vilken hemställts, att riksdagen måtte besluta, att den i propositionen nr 280 föreslagna provisoriska avlöningsförstärkningen skall utgå med ett fast belopp av 240 kronor per år och befattningshavare.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras framställningar anförda skälen hänvisar utskottet till motionerna nr I: 229, I: 235, I: 236, I: 237, II: 462, II: 464, II: 465, II: 466 och II: 558.

Kungl. Maj:t har den 24 april 1936 tillsatt en kommitté, 1936 års lönekommitté, med uppdrag att verkställa revision av gällande avlöningsbestämmelser för befattningshavare vid den nyreglerade civila och militära statsförvaltningen i huvudsaklig överensstämmelse med av föredragande departementschefen närmare angivna riktlinjer. Enligt de lönekommittén meddelade direktiven omfattar kommitténs arbete jämväl en omprövning i ett sammanhang av lönesättningen för de statsanställda såväl mot bakgrunden av de löner som tillämpas utanför statsförvaltningen som ock med hänsyn till avvägningen mellan olika befattningshavargrupper inbördes. Kommittén har även att överväga frågan om särskilda lönetillägg för löntagare med försörjningsplikt för barn.

Sedan det på grund av uppgiftens omfattning ej visat sig möjligt att inom lönekommittén nå resultat ägnade att läggas till grund för förslag till årets riksdag, inkommo från ett flertal grupper av befattningshavare i statens tjänst framställningar till Kungl. Maj:t om provisorisk avlöningsförstärkning. Efter en redogörelse för nämnda framställningar har chefen för finansdepartementet i propositionen nr 196 anfört följande.

När det på grund av arten och omfattningen av de problem som för närvarande äro under utredning inom 1936 års lönekommitté icke visat sig möjligt att till årets riksdag framlägga förslag om löneregler för befattningshavare i statens tjänst, aktualiseras frågan huruvida förutsättningar föreligga för den provisoriska avlöningsförbättring, varom olika personalgrupper gjort framställning. Varje provisorium måste medföra en förskjutning av förutsättningarna för lönefrågornas fortsatta handläggning, som kan försvåra deras lösning. Ett villkor för att en provisorisk avlöningsförbättring skall kunna övervägas är att den av lönekommittén verkställda realprövningen skäligen kan väntas visa, att en viss höjning av den statliga lönenivån med hänsyn till utvecklingen inom övriga delar av arbetsmarknaden eller av andra skäl framstår såsom motiverad. Kommitténs undersökningar ha ännu ej fortskridit tillräckligt långt för att på dem skulle kunna byggas bestämda slutsatser i detta avseende. Med hänsyn till den allmänna ekonomiska utvecklingen efter genomförandet av föregående allmänna löneregler anser jag mig emellertid kunna utgå ifrån, att vid den kommande löneregleringen förutsättningar skola visa sig föreligga för en förbättring av löneläget.

Under sådana förhållanden synes det icke uteslutet att överväga en provisorisk avlöningsförstärkning. Men tydligt är att ett sådant provisorium måste utformas med försiktighet, om man vill ha säkerhet för att det icke i praktiken lägger hinder i vägen för ett fritt bedömande av den kommande löneregleringen. Detta krav på försiktighet medför, att varje provisorisk förbättring måste hållas inom en trängre ram än som vid en mera definitiv reglering kan övervägas. I det förslag, som nu framlägges, ha därför också från olika håll framförda önskemål endast i begränsad utsträckning kunnat tillmötesgås.

I fråga om *tillämpningsområdet* för den provisoriska avlöningsförstärkningen föreslås i nyssnämnda proposition huvudsakligen följande. Avlöningsförstärkningen skulle tillkomma en var tjänsteman, å vilken något av de till kommunikationsverkens lönesystem hörande avlöningsreglementena äger tillämpning. Vidare skulle avlöningsförstärkningen tillkomma befattningshavare vid någon av de förvaltningsgrenar, nämnda avlöningsreglementen omspänna, vilken åtnjuter lön såsom tjänsteman å extra stat eller såsom extra ordinarie tjänsteman enligt av Kungl. Maj:t fastställd löneplan eller i egenskap av extra tjänsteman eller aspirant enligt av Kungl. Maj:t fastställd löneplan eller enligt lönegrad eller löneklass, som av Kungl. Maj:t särskilt bestämts. Därjämte skulle vikarie å ordinarie tjänst med rätt att uppbära samtliga de med tjänsten förenade avlöningsförmånerna äga rätt till provisorisk avlöningsförstärkning. Ytterligare skulle *dels* universitetsprofessorer m. fl., vilkas avlöningsförhållanden nyreglerats utan att de likväl inordnats i kommunikationsverkens lönesystem, *dels* beställningshavare, å vilka avlöningsreglementet den 11 maj 1928 för fast anställt manskap vid försvarsväsendet är tillämpligt, med undantag dock för ogifta beställningshavare, vilka räkna kortare tjänstetid än tre år, *dels ock* den kvinnliga ekonomipersonalen, som uppbär lön enligt löneplan K i kungörelsen den 22 juni 1928 (nr 215) med avlöningsbestämmelser för vissa civila och civilmilitära icke-ordinarie befattningshavare vid försvarsväsendet bliva delaktiga av den provisoriska avlöningsförstärkningen.

Andra arvodesbefattningar än de i vederbörande avlöningsreglementen upptagna skulle enligt Kungl. Maj:ts förslag ställas utanför den provisoriska avlöningsförstärkningen. I avseende härå anföres följande.

Även om i vissa sådana och även andra fall skäl skulle kunna anföras att utsträcka rätten till provisorisk avlöningsförstärkning, måste dock beaktas, att betydande svårigheter skulle uppkomma att rättvist avgränsa dessa fall från andra, där avlöningsförstärkning ej bör ifrågakomma, samt att en sådan anordning skulle nödvändiggöra svåröverskådliga och komplicerade bestämmelser. Inom ramen av tillgängliga medel böra emellertid verken vara oförhindrade att, där så enligt principerna för här framlagda förslag kan befinnas av omständigheterna påkallat, bereda befattningshavare, som icke äger rätt åtnjuta provisorisk avlöningsförstärkning, såsom kompensation härför avlöningsförbättring med skäligt belopp.

Provisorisk avlöningsförstärkning skulle icke tillkomma befattningshavare å indragningsstat utan tjänstgöringsskyldighet.

Vad angår *sättet för beredande av den provisoriska avlöningsförstärkningen* föreslås i propositionen nr 196, att densamma skall utgå *dels* såsom fast lönetillägg, *dels* såsom lönetillägg efter barnantal.

Då det ansetts skäligt, att anställda med de absolut taget lägsta lönebeloppen i främsta rummet tillgodoses genom förstärkningen, ha de fasta lönetilläggen föreslagits skola utgå på det sättet differentierade, att de skulle sättas något högre för de lägre delarna av löneskalan än för de däröver liggande. Tillägg till och med 12:e löneklassen i den i 1921 års avlöningsreglemente för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra

verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, intagna löneplanen och motsvarande löneklasser i de övriga löneplanerna skulle utgå med 180 kronor och i övrigt med 120 kronor, allt för år räknat. I vissa fall, där en betydande del av avlöningsförmånerna utgår i naturaförmåner, skulle dock beloppen undergå skälig reducering.

Till stöd för förslaget om lönetillägg efter barnantal har chefen för finansdepartementet anfört huvudsakligen följande.

Det kan icke förnekas, att en differentiering av de provisoriska tilläggen allenast med hänsyn till lönebeloppens absoluta storlek lämnar åtskilligt övrigt att önska. Det är ingalunda klart, att en tjänsteman i något högre löneställning alltid är i mindre behov av löneförbättring än en tjänsteman i något lägre löneställning. Bortsett från andra mera svårbedömbara omständigheter är det framför allt den olika stora försörjningsplikten, som här är avgörande.

Det synes sålunda motiverat att i en provisorisk avlöningsförbättring, vars form främst bestämmes av hänsyn till behoven, även inrymma förslag om tillägg, differentierade efter försörjningsplikt. Att dylik försörjningsplikt icke är uttömd med försörjningsplikten mot barn, och att *lönetillägg efter barnantal* endast på ett ofullkomligt sätt ge uttryck åt det som eftersträvas, hindrar inte, att dylika tillägg måste anses för det viktigaste steget och det enda, som utan mycket ingående undersökningar kan tagas. Även i detta fall gäller emellertid det förut sagda om den försiktighet, som kräves vid utformningen av ett provisorium. Om storleken av barntilläggen — såsom jag vill förorda — sättes till 120 kronor för barn under 16 års ålder och föreslås utgå för högst tre barn, innebär detta sålunda inte någon uttalad mening om vad som kan anses skäligt vid en kommande utformning av ett system, där verklig hänsyn tages till familjeförsörjningen.

Den fråga, som på detta sätt upprullas, är av vittgående betydelse. Den har upprepade gånger varit föremål för överväganden och alltid framkallat livliga meningsbyten. Inte minst i samband med de kvinnliga statstjänarnas krav på »lika lön» har frågan om försörjningsplikten spelat en roll, då det tyngst vägande argumentet för olikhet i löneställningen alltid varit uppfattningen om mannen såsom familjeförsörjare. Jag behöver icke erinra om att hela komplexet av frågor rörande familjens ställning och det allmännas möjligheter att främja familjebildning och en bättre vård om barnen, under senaste tid tilldragit sig växande uppmärksamhet. Ett klart ställningstagande från statsmakternas sida har tidigare icke ägt rum. Det uppsköts vid den senaste mera ingående behandlingen i riksdagen år 1925 med hänvisning till en förestående omläggning av löneplanen i samband med avveckling av dyrtidstilläggen. Denna omläggning har länge låtit vänta på sig. Den är nu föremål för utredning inom 1936 års lönekommitté. I dess uppdrag ingår också att överväga frågan, om i statens lönesystem hänsyn bör tagas till de anställdas försörjningsplikt. Det är här uppenbarligen i väsentlig grad en fråga om huru den allmänna opinionen både bland de statsanställda och bland medborgarna i övrigt ställer sig till en differentiering av lönerna efter försörjningsplikt, och huruvida statsmakterna äro villiga att godtaga den ökning av det allmännas utgifter, som otvivelaktigt måste följa. Förslaget om en provisorisk avlöningsförstärkning, som utformats i främsta rummet med hänsyn till olika löntagares behov, kan väntas skapa ökad klarhet i dessa hänseenden. Ett principiellt avgörande i ena eller andra riktningen vid innevarande års riksdag skulle vara till väsentlig ledning för lönekommittén vid dess fortsatta arbete.

Kostnaderna för den provisoriska avlöningsförstärkningen ha i propositionen nr 196 beräknats på sätt framgår av följande sammanställning:

	Fast lönetillägg Kronor	Barntillägg Kronor	Summa Kronor
Andra huvudtiteln	210,000	110,000	320,000
Tredje »	31,000	17,000	48,000
Fjärde »	1,360,000	930,000	2,290,000
Femte »	1,210,000	430,000	1,640,000
Sjätte »	32,000	18,000	50,000
Sjunde »	740,000	370,000	1,110,000
Åttonde »	143,000	134,000	277,000
Nionde »	140,000	70,000	210,000
Tionde »	230,000	160,000	390,000
De affärsdrivande verken	6,260,000	3,230,000	9,490,000
Summa	10,356,000	5,469,000	15,825,000.

I sammanställningen äro icke medräknade kostnaderna för provisorisk avlöningsförstärkning för lärare vid läroverk m. fl. statliga läroanstalter samt för lärarpersonalen vid folkskoleväsendet.

I propositionen nr 280 yttrar chefen för ecklesiastikdepartementet följande.

På min hemställan har Kungl. Maj:t tidigare beslutat förelägga riksdagen förslag angående lönereglering för *dels* lärare vid de allmänna läroverken m. fl. statliga unervisningsanstalter m. m., *dels ock* folk- och småskollärare m. fl. Löneregleringarna, vilka äro avsedda att som regel träda i kraft den 1 januari 1938, innebära, att de för kommunikationsverkens lönesystem utmärkande principerna få tillämpning å nämnda personal.

Lärarna vid de statliga undervisningsanstalterna, vilkas löner regleras från och med sagda dag, skola enligt det i förstnämnda proposition framlagda förslaget från samma tidpunkt komma i åtnjutande av provisorisk avlöningsförstärkning. Jämväl ovan avsedda befattningshavare vid folkskoleväsendet böra, efter det löneregleringen för dem trätt i kraft, bliva berättigade till provisorisk avlöningsförstärkning enligt i huvudsak samma grunder, som föreslagits för de statliga befattningshavarna.

Kostnaderna under nästa budgetår för den provisoriska avlöningsförstärkningen kunna för folk- och småskollärarna m. m. beräknas till 2,930,000 kronor, för de statligt anställda lärarna till 272,000 kronor samt för övriga befattningshavare under åttonde huvudtiteln till 277,000 kronor. Ifrågavarande utgifter torde böra bestridas från två särskilda förslagsanslag under åttonde huvudtiteln, nämligen ett å (272,000 + 277,000 =) 549,000 kronor till provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare i statens tjänst och ett å 2,930,000 kronor till provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare vid folkskoleväsendet.

Utskottet tillstyrker, att vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl. under nästa budgetår beredas provisorisk avlöningsförstärkning. *Utskottet.*

Enligt Kungl. Maj:ts förevarande förslag skulle dylik förstärkning utgå

dels såsom särskilda för olika löneklasser bestämda lönetillägg, dels såsom lönetillägg efter barnantal.

Såvitt angår förstnämnda lönetilllägg, har utskottet i huvudsak kunnat ansluta sig till Kungl. Maj:ts förslag. Sådana tillägg böra även enligt utskottets mening utgå allenast inom de områden Kungl. Maj:t angivit samt differentieras sålunda, att anställningshavare med de absolut taget lägsta lönebeloppen i främsta rummet bliva tillgodosedda genom desamma. Givetvis bör befattningshavare tillkommande personligt lönetillägg icke på grund av det nu ifrågavarande tillägget undergå någon minskning. Till frågan om tilläggens storlek återkommer utskottet i det följande.

Kungl. Maj:ts förslag om lönetillägg efter barnantal sammanhänger, såsom jämväl i propositionen nr 196 framhållits, med det stora problemkomplexet om det allmännas möjligheter över huvud att främja familjebildningen m. m. och berör allenast en del av den betydelsefulla frågan om en utjämning av de olika ekonomiska villkoren för försörjningspliktiga och andra. Enligt utskottets mening bör sistnämnda spörsmål upptagas till övervägande — fristående från frågan om utformningen av olika lönesystem — i ett sammanhang och därvid behandlas med hänsyn till befolkningen i dess helhet. Huruvida differentiering av statstjänstemännens löner efter försörjningsplikt bör utgöra en vid löneavvägningen inom det statliga lönesystemet grundläggande princip, kan från denna utgångspunkt icke nu bedömas.

Emellertid får utskottet erinra, att vid bestämmandet av gällande grunder för dyrtidstilläggen hänsyn tagits till befattningshavare med barnrika familjer i så måtto, att dessa tillerkänts rätt till barntillägg med ett belopp av 4 kronor vid de reglerade verken och 5 kronor vid de oreglerade verken, allt för månad och barn under 16 års ålder. Den ställning, utskottet i det föregående intagit i principfrågan om lönernas differentiering efter försörjningsplikt, har icke synts utskottet utgöra hinder för att en omprövning i förevarande sammanhang företages av sagda, inom det supplementära dyrtidstilläggets ram redan nu efter barnantal utgående belopp. Utskottet finner skäligt, att befattningshavare med försörjningsplikt mot barn i nuvarande läge beredes viss lättnad genom höjning av sagda belopp, och får med hänsyn härtill förorda, att sådan höjning sker med 5 kronor för månad och barn. Härvid har icke ansetts böra ifrågakomma att fastställa någon gräns för rätten att uppbära barntillägg med hänsyn till barnens antal. Ej heller bör enligt utskottets uppfattning höjningen skäligen begränsas till att avse allenast nyreglerade verk utan gälla såväl befattningshavare vid de oreglerade verken som andra befattningshavare eller pensionärer, vilka jämlikt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser äga åtnjuta i dyrtidstilläggen ingående barntillägg enligt ovan angivna grunder.

I detta sammanhang må jämväl påpekas, att enligt dyrtidstilläggsgrunderna barntilläggs sammanlagda belopp icke må för en och samma befattningshavare överskrida det belopp, varmed dyrtidstillägget i övrigt utgår. För att icke ställa de lägre inkomsttagarna i sämre ställning än de högre i fråga om de förhöjda barntilläggen, förordar utskottet, att nämnda maximerings-

regel nu slopas. Kostnaderna för de av Kungl. Maj:t föreslagna särskilda lönetilläggen efter barnantal hava beräknats till ett sammanlagt belopp av 6,375,000 kronor. Enligt inom utskottet verkställda beräkningar kunna kostnaderna för den förordade höjningen av dyrtidstilläggen uppskattas till i runt tal 3,800,000 kronor. Utskottet vill föreslå, att den besparing, som sålunda vinnes, delvis utnyttjas för en höjning av de särskilda för olika löneklasser bestämda tilläggen. Jämlikt Kungl. Maj:ts förslag skulle tillägg till och med 12:e löneklassen i den i 1921 års avlöningsreglemente för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, intagna löneplanen och motsvarande löneklass i övriga löneplaner utgå med 180 kronor och i övrigt med 120 kronor, allt för år räknat. Utskottet förordar, att det förra beloppet höjes till 216 kronor och det senare till 132 kronor, motsvarande en kostnad av 2,167,000 kronor. I vissa fall, där en betydande del av avlöningsförmånerna utgår i naturaförmåner, bör dock beloppet undergå skälig reducering. Å ifrågavarande tillägg böra dyrtidstillägg ej utgå.

Kostnaderna för de av utskottet förordade lönetilläggen hava beräknats på sätt framgår av följande sammanställning:

	Kronor
Andra huvudtiteln	255,000
Tredje »	40,000
Fjärde »	1,620,000
Femte »	1,470,000
Sjätte »	40,000
Sjunde »	900,000
Åttonde »	
a) befattningshavare i statens tjänst	410,000
b) » vid folkskoleväsendet	2,420,000
Nionde huvudtiteln	165,000
Tionde »	280,000
De affärsdrivande verken	7,400,000
Summa	15,000,000.

Av herr Holmström och herr Arnemark m. fl. har yrkats, att provisorisk avlöningsförstärkning måtte utgå till pensionerad personal i arvodesbefattning inom försvarsväsendet med hel daglig tjänstgöringstid. Då tillräckliga skäl att i förevarande avseende behandla nämnda arvodestagare, som emellertid komma i åtnjutande av de förhöjda barntilläggen, på annat sätt än innehavare av andra arvodesbefattningar icke synas förefinnas, får utskottet avstyrka bifall till nämnda förslag.

Utskottet vill i anledning av det av herr O. G. Karlsson framställda förslaget om provisorisk avlöningsförstärkning för den personal vid statens sinnessjukhus, som avlönas enligt av medicinalstyrelsen fastställd löneplan för extra ordinarie personal vid sinnessjukhusen, framhålla, att frågan om formen för denna personals anställning och om densammas lönevillkor vid

flera tillfällen varit föremål för övervägande, särskilt med hänsyn till beskaffenheten av personalens arbetsuppgifter, utan att likväl ännu ha vunnit sin slutliga lösning samt att ifrågavarande befattningshavare hittills icke ansetts böra jämställas med andra extra ordinarie befattningshavare i statens tjänst med nyreglerad lön i fråga om rätt till provisoriskt dyrortstillägg och pensionsrätt. Emellertid förutsätter utskottet, att befattningshavare, varom här är fråga, liksom andra motsvarande personalgrupper i annan ordning beredas i möjligaste mån likvärdig avlöningsförbättring.

Då personal med oreglerad avlöning synes böra ställas utanför den provisoriska avlöningsförstärkningen, får utskottet avstyrka bifall till herr Lundqvists förslag om provisorisk avlöningsförstärkning åt landsfiskalerna. Såsom framgår av det föregående komma landsfiskalerna emellertid att tillgodonjuta de förhöjda barntilläggen.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

1:o) att riksdagen må

a) medgiva, att provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare i statens tjänst och vid folkskoleväsendet må i huvudsak efter av utskottet föreslagna grunder under budgetåret 1937/1938 utgå enligt de närmare föreskrifter, som meddelas av Kungl. Maj:t;

b) till provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare i statens tjänst för budgetåret 1937/1938 anvisa såsom förslagsanslag

under	andra	huvudtiteln	.....	kronor	255,000
»	tredje	»	.....	»	40,000
»	fjärde	»	.....	»	1,620,000
»	femte	»	.....	»	1,470,000
»	sjätte	»	.....	»	40,000
»	sjunde	»	.....	»	900,000
»	åttonde	»	.....	»	410,000
»	nionde	»	.....	»	165,000
»	tionde	»	.....	»	280,000

c) till provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare vid folkskoleväsendet för budgetåret 1937/1938 anvisa ett förslagsanslag av 2,420,000 kronor;

d) besluta, att utgifterna för den provisoriska avlöningsförstärkningen skola bestridas:

beträffande befattningshavare vid de affärsdrivande verken och statens pensionsanstalt från de medel, av vilka verkets utgifter i övrigt bestridas,

beträffande befattningshavare vid väg- och vattenbyggnadsstyrelsens väg-, bro- och vägtrafikinspektion och vid vägorganisationen i länen från statens automobilskattemedelsfond,

beträffande befattningshavare vid stuteriväsendet från stuteriväsendets fond,

beträffande befattningshavare vid försäkringsinspektionen från försäkringsinspektionens fond; samt

i fråga om andra befattningshavare från de anslag i riksstaten, som äro avsedda för provisorisk avlöningsförstärkning.

2:o) att följande motioner, nämligen

inom första kammaren:

nr 229 av herr G. Myrdal m. fl.,
nr 235 av herr N. Holmström,
nr 236 av herr G. Rahmn m. fl. och
nr 237 av herr G. Karlsson; samt

inom andra kammaren:

nr 451 av herr J. A. Persson i Tidaholm m. fl.,
nr 461 av herr G. Arnemark m. fl.,
nr 462 av herr E. Eriksson i Stockholm m. fl.,
nr 463 av herr R. Lundqvist m. fl.,
nr 464 av herr R. Lundqvist,
nr 465 av herr A. Spångberg,
nr 466 av herr K. E. Senander m. fl., och
nr 558 av herr R. Lundqvist;

må, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet anfört, icke föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 3 juni 1937.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Nilsson* i Gränebo, *Johansson* i Fredrikslund, *Nilsson* i Malmö, *Svensson* i Kompersmåla, *Asplund, Borell, Bergström, Johanson* i Faleberg, *Lindström, von Heland, Bäcklund* och *Bäckström;* samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Jansson* i Falun, *Magnusson* i Skövde, *Törnkvist, Strindlund, Eriksson* i Stockholm, *Jeppsson, Persson* i Falla, *Svensson, Andersson* i Prästbol, *Lindberg* i Umeå och *Persson* i Tidaholm.

Reservationer:

1) av herrar *Johansson* i Fredrikslund, *Svensson* i Kompersmåla, *Borell*, *Johanson* i Faleberg och *Persson* i Falla, som ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

Kungl. Maj:ts föreliggande förslag till provisorisk avlöningsförstärkning synes närmast ha framlagts i avsikt att inhämta riksdagens uttalande i frågan om en differentiering av lönerna efter försörjningsplikt. I avseende härå får utskottet framhålla, att efter förslagets avlåtande till riksdagen en vitt utbredd opinion i tjänstemannakretsar mot denna princip kommit till uttryck, varom kännedom bland annat vunnits genom uppvaktningar inför utskottet av representanter för olika personalorganisationer. Då härtill kommer, att i de förevarande propositionerna någon utredning i ämnet — ej ens genom vederbörande myndigheters hörande — förebragts, att, såsom i propositionen nr 196 framhållits, differentiering av lönerna efter behovsprincipen avvisades av 1928 års lönekommitté samt att ett ställningstagande redan nu i frågan uppenbarligen skulle föregripa resultatet av 1936 års lönekommittés nu pågående arbete, har utskottet ansett sig icke kunna föreslå, att något uttalande i ämnet från riksdagens sida för närvarande göres. Utskottet får med hänsyn till vad sålunda anförts jämväl avstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag om särskilda lönetillägg efter barnantal.

Inom utskottet har övervägts, att — med frångående av Kungl. Maj:ts förslag om särskilda barntillägg — bereda befattningshavare med försörjningsplikt mot barn viss lättnad genom höjning av de redan nu inom dyrtidstilläggets ram utgående barntilläggsbeloppen. Emellertid måste också en sådan anordning anses innebära ett ställningstagande i fråga om utformningen av det statliga lönesystemet och kan även befaras föranleda krav på motsvarande förmåner från befattningshavare hos landsting och kommuner.

Kungl. Maj:ts förslag innebär jämväl, att särskilda för de olika löneklasserna bestämda lönetillägg skulle under nästkommande budgetår utgå till befattningshavarna inom den nyreglerade statsförvaltningen. Utskottet har ansett sig böra tillmötesgå de önskemål om en dylik provisorisk avlöningsförstärkning, som från olika håll framställts. Då emellertid en differentiering av lönetilläggen på sätt Kungl. Maj:t föreslagit med högre tillägg för de lägre delarna av löneskalan än för de däröver liggande i viss mån kan innebära ett föregripande av 1936 års lönekommittés arbetsresultat, har utskottet funnit sig böra förorda att lönetilläggen i stället skola utgå med lika belopp inom alla löneklasser, dock med skälig reducering i de fall där en betydande del av avlöningsförmånerna utgår i naturaförmåner. Utskottet föreslår, att beloppet bestämmes till 228 kronor för år räknat, motsvarande en kostnad av omkring 18,300,000 kronor. Genomförandet av detta förslag bör enligt utskottets uppfattning icke lägga hinder i vägen för ett fritt bedömande av den kom-

mande löneregleringen. I fråga om tillämpningsområdet för den provisoriska avlöningsförstärkningen m. m. har utskottet kunnat ansluta sig till Kungl. Maj:ts förslag.

Ovannämnda kostnadsbelopp, 18,300,000 kronor, fördelar sig på riksstatens huvudtitlar och å de affärsdrivande verken på sätt framgår av följande sammanställning:

	Kronor
Andra huvudtiteln	300,000
Tredje »	55,000
Fjärde »	2,110,000
Femte »	1,690,000
Sjätte »	55,000
Sjunde »	1,050,000
Åttonde »	
a) befattningshavare i statens tjänst	600,000
b) » vid folkskoleväsendet	3,290,000
Nionde huvudtiteln	220,000
Tionde »	330,000
De affärsdrivande verken	8,600,000
Summa	18,300,000.

Av herr — — — nämnda förslag.

Utskottet vill — — — likvärdig avlöningsförbättring.

Då personal — — — förhöjda barntilläggen.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

1:o) att riksdagen må

a) medgiva, att — — — Kungl. Maj:t;

b) till provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare i statens tjänst för budgetåret 1937/1938 anvisa såsom förslagsanslag

under	andra huvudtiteln	kronor	300,000
»	tredje »	»	55,000
»	fjärde »	»	2,110,000
»	femte »	»	1,690,000
»	sjätte »	»	55,000
»	sjunde »	»	1,050,000
»	åttonde »	»	600,000
»	nionde »	»	220,000
»	tionde »	»	330,000;

c) till provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare vid folkskoleväsendet för budgetåret 1937/1938 anvisa ett förslagsanslag av 3,290,000 kronor;

d) besluta, att — — — provisorisk avlöningsförstärkning.

2:o) att följande — — — riksdagens åtgärd.»

2) av herrar *von Heland, Bäckström, Strindlund* och *Svensson* i Grönvik, som ansett, att utskottet bort tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag;

3) av herr *Jeppsson,* som uttalat, att han ansett, att utskottet bort i första hand tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag, men att han i det läge denna fråga kommit anslutit sig till utskottets hemställan;

4) av herr *Bäcklund.*

378222. Stockholm, Isaac Marcus Boktryckeri-Aktiebolag, 1937.